Ч. 287. Львів, неділя, дня 25. грудня 1905 (7. січня 1906). Річник IX.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . . 20 кор
на пів року . . . 10 кор
на чверть року . . 5 кор
на місяць . . . 1·70 кор
За границею
на цілий рік . . 16 рублїв
або 36 франків
на пів року . . 8 рублїв
або 18 франків
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановних псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5½ год. пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

На Різдво!

(✕) Коли сегодня засядемо на Сьвятий Вечер за стіл, коли згромаджені в родиннім кружку тіснійшім полинемо в ті великі простори зпоза Карпат аж до Есманї і звернемо ся думкою до сеї великої семї, що зпоконвіку зєдинила ся в україньско-руский нарід, то якісь дивні, невимовні і могутні почуваня переймуть наші серця. На всім тім великім просторі України-Руси »наступає сьвято«, наступає та памятна для всего людства хвиля, коли то »возсія мірови свѣтъ разума«, коли »съ высоты Востока« прийшло спасенє для людского роду, коли засияло людскому родови »Солнце правды«. Сповнили ся заповідані пророками надії на спасенє людского роду, народжений у вертепі в Юдейскім Вифлеємі Христос приніс спасене людскому родови, що пропадав в поганьстві, в темноті і гріховнім занепаді.

Оттак і для нашого україньско-руского народу »наступає сьвято«.

»Завтра рано
Заревуть дзвіниці
В Україні, завтра рано
До церкви молить ся
Підуть люде«.

Там починає займати ся на сьвіт, починає усьміхати ся лїпша доля, та »проспіваная воля,« котрої віщий Тарас так тужливо виглядав в далекій і важкій неволї ізза Днїпра і єї сподівав ся. Не довело ся єму діждати сеї хвилї, але сегодня можна сказати єго словами:

»І ти, моя єдиная,
Встаєш ізза моря,
Зза туману, слухляная
Рожевая зоре!«

Встає та воля, проспівана воля зза туману, яким ще вкрита Україна, де ще рожеві надії уступають хвилями місця важкій розпуці, а розпука знов переміняє ся в надію.

Нераз здаєть ся, що потопа лютости, ненависти і гнобительства залле ту рожеву зорю надії, яка зза туману починає сияти нашому безталанному народови. І в тих важких для україньско-руского народу хвилях і злиґоднях здаєть ся, що »требаб вмерти« єму, требаб щезнути єму з лиця землї, »так надія не вмирає!«

При всїх злиґоднях, при всїх кривдах і гнобительствах виявив україньско-руский нарід свою невмирущу силу, яка єго удержує стілько віків до сегодня, а се є доказом неспожитої народної ідеї україньско-руської. Були хвилї, що здавало ся — все нам відібрано, все занапащено, одначе ніхто не міг нам відняти сеї невмирущої сили, що удержує при житю народи, ніхто не міг забрати нам тих засобів і скарбів народних, які нарід витворив і безнастанно творить в своїй души і ними відроджує і огріває любов рідного краю і любов свого народу. Сею невмирущою силою одолївав україньско руский нарід всї ворожі змаганя, всї кривди і переслїдуваня до нинїшньої хвилї, в котрій і сегобіч і тогобіч Збруча починає займати ся на сьвіт, починає виглядати та рожева зоря народної волї, проспіваної віщим Кобзарем.

Різдво Христове все було і є у нас не лише великим церковним але і народним сьвятом; все піднесеним духом обходять се сьвято по всїй Україні Руси, все нарід наш глядів з такою надією на ту зорю Вифлеємску, що звішала прихід »Солнца правды«, спасенє людства. І нинї з вірою і надією глядимо на ту зорю, котра мимо важкої ще бурі зєдинить нас християньскою любовю, любовю своєї Церкви і народности і скріпить нас, щоби ми могли перетривати грізні небезпечі та дійти до краспої будуччини.

В сьвятий вечер.

Вже й вітер змерз, бо виє як зьвір.
Мале хлопя заблукало ся в бір.
Сорочечка, як білий снїг,
а дзвоники дзвонять, як срібний сьміх.
Бо де рубець, то й дзвоник там,
блищить як зьвізда, видзвонює сам.
А де задзвонить, там і в мить
зпід снїгу пéрвиця біжить:
і тут і там — скрізь повно квіток,
так повно квіток, як на небі зірок.
Аж прояснивсь похмурий бір
від білих квіток, від ясних зір;
аж змяк мороз; вже вітер приляг...
Із бору хлопя виходить на шлях,
а шляхом в село простїсько йде,
квітки й зірки за собою веде.
Прийшло під село і ручкою—мах!
а квітки, а зірки, як пійдуть по домах,—
де зірка злетить, там ясність бє,
де квітка паде, вже й любов там стає.
І де за стіл засяде сїмя,
там крізь вікно зазирає хлопя, —
без шапочки, без чоботят —
радіє щастю людских хат.

В. Щурат.

Гордовиті

Різдвяне оповіданє
Потапенка.

Не було дня, щоби Івасик не почув тої мови. Особливо Олена договорювала свому чоловікови. Олена була добра жінка, єї голос був мягкий і сумовитий а она все говорила, що нічого иншого не бажає, як щоби всюди і всї на землї жили в мирі і згоді.

Не знати чому, она сего так вельми бажала, і длячого она се бажанє відносила до загалу. Можеб і вистарчило, як би люди села Безхатного жили в згоді, бо они дійсно сварили ся безнастанно і били ся і найблизші сусїди вічно докорювали оден другому. Але Олена мала вже таке добре, мягке серце.

А тепер саме минуло пів року, як она бодай раз в тиждень говорила свому чоловікови, Каленикови:

„Справді, Каленику, зробив би ти добре, як би помирив ся з батьком. Се справді було би добре. Бо якеж се житє? Ми живемо тут у селї, а батько сам, як палець, коротає своє житє в млинї. Чи хто таке видав?“

„Та піди до млина, поклони ся перед ним... він любить тебе... він все запише тобі. Але я не піду, я не буду кланяти ся“.

„Що кланяти ся, він же твій батько!“

„А хоч він і батько... то я маю свої гордощі. Він собі гордовитий, а я собі“.

„Піди, Каленику... тажж повинен поступати по християньски“, повторила Ольга.

„Я не піду“, відповів він, не піду й не піду!“

Так відповідав Каленик своїй жінцї. Був се завзятий чоловік, той Каленик. Цїлий батько. І з виду був він похожий на батька. Такий саме високий і плечистий, мав такі саме великі, мозолеві руки, він також брав ся так жадібно до всякої роботи.

Можна було думати, що він, господар, перейде кождого робітника. Тимто і господарство вело ся єму так добре, що міг рівнати ся з кождим дідичом. Він мав усего подостатком: збіжа, пять коров, свині, троє коний, воли, дріб і череду овець.

Єго отець Охрім жив у млинї. Млин стояв за селом і молов для цїлої околицї. Се була спільна власність Охріма і єго сина, але властиво належав млин до сина, бо з нагоди весїля Каленика з Оленою підохочений Охрім сказав:

„А млин даю тобі, Каленику; прямо даю тобі... на що менї єго? для мене він молов досить. А ти будеш живити мене“.

Та хоч се сказав Охрім, одначе не думав віддавати млина синови, а дальше був там мельником, — відбирав збіже, молов, брав собі частину муки за мливо, або гроші, як хто платив готівкою.

Не змінило ся нічого. Так минали роки за роками. Але Каленик журив ся тим і раз якось не міг уже видержати та сказав до старого:

«Що там у вас діє ся в млинї, тату? я нічого не знаю».

«Чиж ти потребуєш що знати, як я знаю?» відповів Охрім. «Я про все дбаю в млинї, отже ти до нічого не втиркай ся».

«Я лише так думаю», замітив Каленик, «я думаю, що як я є власником млина, то можу й втиркати ся до того».

Каленик певно не сподівав ся, які се буде мати наслїдки. Старий Охрім розходив ся, кинув ложкою на стіл — саме тоді сидїли за обідом — і сказав:

«Отже або я є господарем і буду господарити, як я знаю, або ти господарем, а тоді я возьму свій клунок і піду в сьвіт, піду по монастирях і буду жити з милостинї».

«Таж ви самі сказали, тату.....»

«Я се сказав, але я не знав, що се спаде на мою голову».

«Ви непотрібно сердите ся, тату», почала Олена втихомирювати. Але Охрім перебив її сердито.

«Я не маю чого сердити ся, але не хочу їсти вашого хлїба, прощайте!»

Він схопив ся зза стола, перехрестив ся тричі перед образом на покутї, взяв шапку, задягнув кожух і вийшов з хати.

З того часу Каленик і Олена не бачили єго більше. Він сидів у млинї, молов, і всї знали, що між батьком а сином дійшло до супе-

Педаґоґічне значінє Різдвяних звичаїв і вертепу.

(Різдвяна замітка).

Кождий, що має діло з вихованєм дітий, чи то родичі, чи учителі, глядить помічних способів, щоби їх серця ублагороднити, виробляти чувства моральні, релігійні, любов рідні, ближнього, та вщепити инші чесноти.

Наймогутнїйші чинники виховання знаходимо в церковних обрядах і звичаях наших предківских з нагоди сьвят Різдва Христового, що сильним союзом вяжуть членів родини, рідні і ширшої громади в одну цілість.

Загляньмо в душу дитини, школяра в передсьвяточний час. Побачимо там радість, надію, чувство ожиданя, що степенюєсь з кождим днем, росте з кождою хвилею. Увага їх в цілости заприятана сьвятами, а уява прикрашає що витворені дійсні і вимріяні образи рожевими цьвітами.

Що за догідна хвиля для учителя, для родичів! Використати сю нагоду на вивченє коляд, желань, обговоренє сеї важної тайни воплощеня Спасителя хотяй їм знаної, а все сьвіжої, все любої, все ожиданої і радо слуханої, вяже сильно молоде поколїнє з Церквою, з традицією, з народом, що привязав довгими віками до сеї хвилї звичаї і надав їм відрубне, питоме пятно; з мовою, в котрій хвалить Всевишнього.

Вагу сего чинника зрозуміли школи наші в віках XVI, XVII і XVIII, приняли занесені з Заходу звичаї виставлювати драми, основані на темі Рождества Христового, та полишили нам богато стихів, промов, желань, а вплив їх був так сильний, що переняті народом, доховали ся до наших часів і становлять богатий материял літературний.

Комуж незнані вертепи, веселі і дотепні промови і розмови кукол, ведені і тепер ще перебраними парубками по наших селах, хотяй значно змінені і надпсовані. Мимо сего любить їх молодь, люблять і старші та радо витають.

Вагу сего чинника узнають також школи по містах і дають вистави т. зв. »яселка«, в котрих акторами є школярі, а у нас мало де по школах, а частійше по читальнях виставляють драми на тему Рождества Христового. Одні і другі сильно притягають молодшу і старшу суспільність і полишають незатерте пятно в души видців і акторів.

Гляньмо на инші виховні чинники.

Хата прибрана, ладять до вечері, вносять сніп збіжа, сіно, висказують желаня, промови, діти приглядають ся і прислухують, радіючи і в сей спосіб вивчують ся звичаїв.

Се родинне сьвято сильно вяже молодших і старших узлом любви, що глубоко вриває ся незатертими до смерти чертами. І память померших предків відновляє ся при сїм сьвяті. Не диво, що на се сьвято, мимо перепон, морозу, метілі і непогоди летять а не їдуть школярі з подальших міст, робітники, жовняри нераз з далеких сторін, щоби бодай сей вечер провести серед своїх, серед рідні, почути звуки коляди, виявити желаня.

А загляньмо знов в душу такого нещасливця, що приневолений на чужині се сьвято стрічати! Яка буря чувств бушує в єго души. Як гарно висловив се Шевченко у вірші на Різдво!

Се сильне чувство любви до родини, до свого родинного місця, до предківских звичаїв, се великанський чинник виховний, що виковує чувство любови дітий до родичів а родичів до дітий і посередно до свого народу.

Вирвім з душі дітий ту любов, то привязанє з нагоди сьвят, затрім їх або усуньмо, а чи зможемо чим успішно заповнити сю прогалину?!

Відвідуванє взаїмне свояків і знакомих, висказувані желаня, спільні коляди на дохід церкви, читальні або инших цілий, се узли, що лучать членів громади, виховують до взаїмної любови, до дбалости про загальне добро.

Неменшу вагу має і Новий Рік та Йорданьскі сьвята, що пригадують нам сьвітлу хвилю хрещення Руси.

Родина, церква і школа находять сильні чинники виховні з нагоди сьвят Рождества Христового, они повинні час сей використати, аби в серцях молодого поколїня защіпити і закоріннити любов свого обряду, своїх звичаїв, прикувати в любві до него, родини, громади і суспільности, в любві до рідного слова, котрим величаєв спільно Всевишнього — а через се до почутя народної одноцільности і воскресати в них бажанє і змаганє до загального добра.

В Самборі в грудні 1905.

Теодор Біленький.

Потреба орґанізациї духовеньства для народної і церковної діяльности.

Живемо в переломовій добі, коли всї члени суспільности нашої держави домагають ся і є надія, що одержать рішаючий голос в порішаню о собі самих і о судьбі держави і других в ній поселених народів. Дорогою до одержаня сего голосу є намірене загальне, рівне, тайне голосованє, до якого звернули свої очи всї угнетені і котре є заповітом красшої будучности нашого народу.

Однак в хвилї так важній не треба забувати, що за настанєм нової доби, настане перестрій відносин в суспільности, давні рішаючі чинники будуть заступлені новими, а устрій сей дасть ся означити словами: нарід собі. Доселї мали ми опікунів ріжних, прихильних, рівнодушних і неприхильних, однак в новім устрою всї чинники нашої народної суспільности мусять взяти ся до великої, живої діяльности, щоби нарід пійшов дальше дорогою витиченою нашій ідеї народній.

Тому на наше духовеньство, котре все також є основою народного розвитку, спаде новий, тяжкий обовязок, подвоїти або і потроїти свою діяльність над народом, щоби повести єго до властивої з св. Церквою згідної цїли. А вже тепер духовеньство наше є дуже обтяжене працею, а до того борба о хлїб насущний становить велику перепону в ще успішнїйшій діяльности над народом.

В таку хвилю тим конечнїйшою є орґанізация нашого духовеньства на всїх полях, а особливо політичнім і економічнім. Оно правда, ми маємо орґанізацию давну і осьвячену, св Церков і можнаб сказати, другої не бажатиб та однак практичне переведенє многих справ суспільних і економічних, коли приходить до їх виконаня, вимагає, другої тіснїйшої орґанізациї, як не менше вимагає тіснїйшої орґанізациї всяка діяльність на полі суспільнім і економічнім, що потвердить кождий, хто тільки в практиці брав ся переводити якусь справу на тім полі.

Бо відома річ, що яка небудь діяльність на політичнім, суспільнім, або орґанізацийнім полі, як у Львові так і на провінциї вже в самій основі розділяє розпочате діло, так що оно поволи ослаблюване, остаточно пропадає. На те глядить народ і єго мусить брати зневіра, як видить такі перепони і трудности. А кромі того тисячі дрібнїйших справ особливо на провінциї марнїють рік за роком, бо не мають основної звязи. Тому рішучо конечною є орґанізация духовеньства в тім напрямі для власної оборони і народу і надания здорового напряму єго змаганям і то виключно на основі ідеї україньско-рускої, бо закон Христовий вимагає, щоби народови проповідалось слово Боже на єгож рідним язиці. Він бо дав Апостолам дар розуміня мови чужої, а не хотів, щоби для Апостолів якась мова була знесена. Тому для нас повинна рішати дїяльність і нею ми повинні руководитись, оставляючи будучнину в руках Божих.

Не менче потрібною є орґанізация нашого духовеньства і на полі економічнім. Духовеньство наше оживило наш нарід на економічнім полі і єму завдячують єствованє переважно наші економічні інституциї, але можна сказати безпечно, що сповнилась пословиця „швець ходить без чобіт". Духовеньство не сотворило для себе ані одної визначної інституциї кредитової, ані господарскої, хоть одно і друге являєсь під

речки, що они не ходять до себе тай нема вигляду, як се скінчить ся.

Івасик затужив за дїдусем. Каленик порав ся усе коло господарства. Олена мала також чимало роботи, нї одно з них не мало часу подумати про малого хлопця. Але тодї, як дїдусь був у них, відпочивав він нераз по роботї. Дїдусеви було вже шістьдесять років, але він ще був доволї здоров і сильний; він мав уже такий звичай, що по роботї відпочивав у сина. Тай мав доволї часу свобідного.

Одно, про що він пильно дбав, се був город лїтом. В лїтї переносив ся він з дому у хату, яку поклав він з очерету, соломи і дерева. Для Івасика був се найкрасший час. Над усе любив він сидїти в сїй хатинї. Цїле лїто проживав він з дїдусем в сїй хатї.

Скількож то радощів було для него лїтом! З дїдусем і двома кудлатими собаками ходили они від ранку до вечера по городї, оглядали і обрізували дерева, а скоро почали дозрівати яблока, діставав Івасик перші ще не зовсїм достиглї. Мав він доволї і порічок. З дїдусем ходив він коло пасїки, де було двайцять пнїв. Дїдусь не бояв ся пчіл, бо они знали єго, а Івасика також не кусали, бо привикли до него. А пташенята, що гнїздили ся між галузєм високих тополь! Івасик знав кожду птичку. Були се ворони, шпаки тай инші, що гнїздили ся в дуплах дерев.

Івасик лазив по деревах, заглядав до гнїзд пізнав жите птиць. Коло города плив поточок, в котрім грало ся чимало рибок. Дїдусь закидав сїтку а Івасик мав велику радість, вибирати зловлені рибки з неї.

А тепер усего того недоставало, з того часу, як дїдусь вернув до млина. Минуле лїто було зовсїм для него страчене. Каленик не мав часу дбати про город і наймав єго, а садівник був вельми строгий і пильнував завидливо кождого яблочка, кождої ягоди. Тим то Івасик бажав більше як хто небудь инший, щоби дїдусь вернув з млина і знов жив з ним у селї.

Він пильно наслухував за всїм, що в сїм напрямі говорили з собою батько та мати, особливо тепер, коли до Різдва було ледви кілька днів. Уже закололи свинку, Олена поробила вже ковбаси, насолила солонину, дома пахло сьвятами. Олена кождого дня говорила до чоловіка:

»Ей, Каленику, ти повинен помирити ся з батьком; як він, бідняка, буде сам сьвяткувати в млинї? З нїким і нї про що єму поговорити«.

Каленик глядів насуплений і мовчав. Він добре знав, що се значить, помирити ся з батьком. Се значить піти до него і сказати: Дорогі тату, я прийшов до вас просити о прощенє. А до того не було у него охоти, єго душа була гордовита, він не почував ся до вини, чомуж мав він понижати ся?

А тимчасом настав Сьвятий Вечер. Вже в ранцї почала Олена ладити вечеру: приправляла кутю, варила сушеню, пекла пироги, а єї лише було сумне, бо Каленик не хотів нїчого почати, щоби помирити ся з батьком. Оленї здавало ся, що Сьвятий Вечер без сивобородого старого Охріма буде чимсь неприродним, нелюдским. В цїлім селї сходить ся разом кожде семя того вечера, у них не буде найважнїйшого — старого батька.

Колиж она про се лише натякнула Каленикови, замовчав він і глядів на неї такими очима, що она скорше переставала про се говорити.

Вже смеркало. На селї блищали уже сьвітла з вікон. В усїх хатах збирали ся семї, щоби засїсти до спільної вечери. В церкви відправлено вже богослуженє, а сьвященик вертав домів та небавом і з єго вікон засияло сьвітло.

Саме тепер в хатї Каленика настав заколот. Прийшли убогі своякі Каленика і Олени — Марта, самітна вдова і стара тїтка Палажка, що жили між людьми. Они прийшли на Сьвятий вечер.

Була вже пора сїдати за стіл. Стіл був вже застелений білою скатертю, мережаною краями; на столї стояли тарелї і миски із стравами і горючі воскові сьвічки. Комната була ясно осьвічена. В хвилї, коли мали сїдати за стіл, замітили, що нема в хатї Івасика. Повстав крик.

Єго глядїли в хатї, в шопі, у сусїдів та вігде не могли найти. Олена ходила блїда, з переляканими очима, а вигляд Каленика був суворійший, як звичайно. Час минав а Івасика не було. З сусїдів не бачив єго віхто. В хатї Кале-

теперішню пору конечністю, бо і сьвященики не є капіталістами і веденє рільного господарства виходить на се, що сьвященик є безплатним посесором. А вже прямо страшною кривдою є, що ми досеї не здобулись на асекураційне або рентове товариство, забезпечуюче сьвященикам на старість та їх вдовам і сиротам безпечний кусень хліба. Не можна сказати, щоби не було почнів до сего, відомо, що о. радн. Долиньский з Бродів приготовив все для основаня такого товариства, та оно явилось не на часі бо: нема орґанізації. А кілько моглиб ми сотворити і инших орґанізацій, так нам конечних, от хочби **домів Сестер Служебниць**, щоби нам помогли в научуваню катехізму і веденю дітий по філіяльних селах, учителів нотного співу і музики інструментальної по читальнях, що загал зміг би безнеречно перевести, але одиниці остануть все за слабкі. А так сьвященик напружуєсь в церкві і в школі і в читальни і при господарстві і в повітовій діяльности і не диво, що єго сили ослабнути мусять, а легко міг би бути в неоднім заступлений, як би добра орґанізация єму в тім докомогла.

Та у нас біда, що ледво сьвященьство зір весь до якоїсь орґанізації, так люди, що не мають найменшого понятя о діяльности і потребах сьвященьства, ударяють в алярм: „змагає до кастовости“.

Так було і тоді, коли бл. п. Кардинал Сильвестер дав почин до такої орґанізації, а до нині така орґанізация не одно булаб вже виконала. Але та сама кастовість не спиняє, що урядники собі орґанізують ся учителі собі і т. д. а то вже не кастовість! То само відчуває більшість сьвященьства і видить недостачу одноцілости в народній роботі Те саме мстить ся і в нашій церковній діяльности, те саме спроваджує убожество до домів сьвящеників, спроваджує брак сили на вні і спиняє діяльність, а роки минають, і нема спромоги, щоби ми у всїх справах сотворили одно серце і одно тіло. Тим наче тепер, коли настане нова, що так скажу, доба в розвитку нашого народу, **буде обовязком сьвященьства пильнувати крок і всї напрями нашої діяльности**, бо **дальше** несистематичне веденє нашої праці, кождий хибний крок буде о много тяжше мстити ся на нашій будучій діяльности, і ми так собі як і нашим наслідникам зготовимо спокійнійшу або менше спокійну будучність і відповідне тому щастє для нашого народу.

Лешнів, в грудні 1905 р., — о. *Микола Герасимович.*

Як будувати нам театр?

(Подає: *Лев Лопатиньский*).

Будова театру у Львові, піднята з таким одушевленєм, тому майже двайцять літ і в послїднім часї через енерґічну ініцiятиву посла д-ра Олесницкого майже вже близька зреалізованя, не була еще по правді предметом публичної дискусиї. Більшість нашої інтеліґенції, сусільних діячів і писателів, віднесячи ся з повним довірєм до завязаного комітету задля будови театру, спустила ся зовсїм на єго осуд що до вибору плянів будови і кошторисів ітд. Та і саміж близько стоячі комітету люди вважали всяку дискусию на тему будови театру зайвою, а навіть шкідливою з сеї причини, що она могла би підорвати загальне одушевленє до складаня датків.

Томуж то до тепер і не було по правді «театральної дискусиї», з виїмкою хиба відзивів у Л. Н. Вістнику, в якім виступлено против будови театру взагалі, як справи менше пекучої і не наглячої. Та навіть і з сеї сторони не постарано ся о річевї арґументи, а вдоволено ся широкими загальниками і підїздовою борбою натяками та обиняками.

Тож отвираючи отсим дискусию на тему будови театру, мусимо з гори запевнити шан. читачів, що з цілим пересьвідченєм признаємо потребу будови постійного театру у Львові, бажаємо як найскоршого єї здійсненя і підпираємо нею ціль цілою нашою змогою. Однак ставнувши на сїм становищи, уважаємо еще отвертим питанє, як би найскорше і найкориснійше досягнути сеї цїли, тому ми і поставили у заголовок нашої статї запит: Як будувати нам театр?

Тим більше мусимо поставити собі се питанє, коли надія на краєву субвенцию завела зовсїм, вигляди на підмогу з України зникли, а складки на театр — нїгде правди дїти — зменшають ся з місяця на місяць. Впрочім наша публична жертволюбність теперішними політичними, орґанізацийними і просьвітно-науковими вимогами так далеко заанґажована на всї сторони, що в найблизшій будуччині не можна надїяти ся сильнійшого приливу складок на будову театру. Се вкладає на нас обовязок не тілько обчислити ся з нашими матеріяльними силами, але і провірити спосіб їх ужитя, щоби оно вийшло як найпрактичнійше.

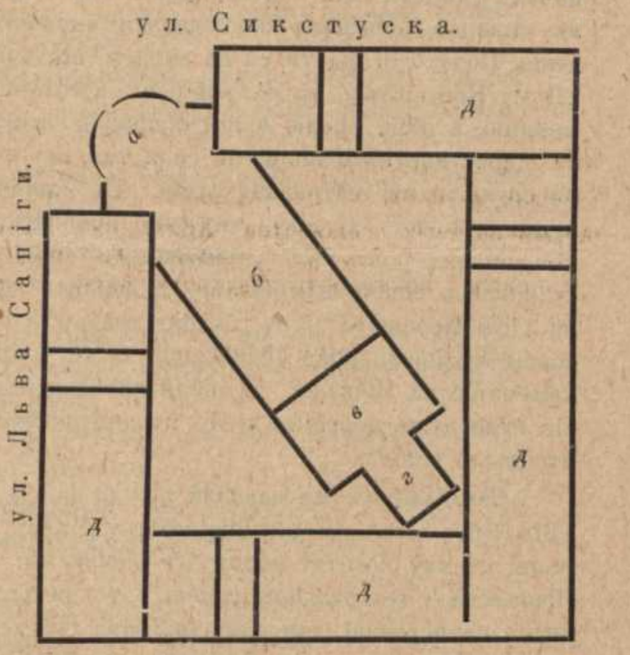
Не знаючи докладно рахунків і виглядів евентуальної парцеляції закуплених ґрунтів, припускаємо найкориснійший випадок, що площа під театр, разом з упорядкованими двома улицями, які мають ся віддати даром маґістратови довкола театру — будуть коштувати мінімальну суму 100.000 К (з яких вже двайцятькілька видано на нівеляцию). Тоді остало би з призбираних доси гроший не цілих 70.000 К, а кошти проєктованого будинку преліміновані на 400.000 К! Колиб отже приняти і на дальше дотеперішню інтензивність в складаню складок, яка не перевисшує пересічно 3.000 К місячно, або 36.000 К річно, то потрібну суму на докінченє будівлі ми зложилиб за кругло майже 10 літ!

Що сей гороскоп не є песимістичний, покаже ся, коли пригадаємо, що на театральний будинок, як на люксусовий, непродуктивний, нїхто не дасть позички, щоби можна при єї помочи покінчити скорше будову; а впрочім доперва по вибудованю театру зачнуть ся видатки на консервацию такого великого будинку, асекурацию, справленє декорацийи, заряд ітп. — а жерела на ті видатки не буде жадного, крім обтяженя ними евентуальних представлень...

Тому після нашої думки було би пораднійше приступити до будови театру може з трохи менше сьміливим, але за те ботато практичнійшим пляном, узглядити не тілько наші средства, але і потреби як по стороні публики так і театру.

Приміняючись точно до огнево-поліцийних приписів, які дозволяють будувати театральні будинки на поверх 700 осіб тілько в такий спосіб, щоби зі всїх чотирох сторін окружала їх улиця приписаної ширини, можна би запроєктувати концертово-театральну салю без тих поліцийних ограничень, обчислену на 600—700 осіб, яка попри инші свої користи, які постараємо ся виказати, зовсїм була би вистарчаючою для фреквенції руско-народного театру навіть на довшу чергу літ. Така концертово-театральна саля могла би бути забудованою поруч з иншими будинками, через що не тілько зменшила би ся ціна заниманого нею місця, але і рентуючі ся побічні будинки покривали би кошти єї консервації і удержанє.

Щоби яснійше представити справу, залучаємо отсе шкіц будови такої салї.

ника почало ся голосїня, своякии ридали голосно а Олена заводила гірко.

«Пождіть, промовив Каленик, я ще єго по гляджу. Може хлопець грав ся де в снігу і заблукав ся».

Він вийшов на подвірє, відтак на тік, де ще стояла копиця сїна і купа соломи. На небі виглянув місяць зза хмари і розсипав сумне проміне по землї. Цїла околиця була вкрита білим покривалом що йно сьвіжо упавшого снїгу. Каленик ступав витоптаною стежкою до загороди. Там задержав ся і оглянув ся. Бистрим зором замітив він слїди поза тином. Чиїсь малі ноженята ступали легко по сьвіжім снїгу. Слїди починали ся не біля воріт, а як раз за тином. Хтось тамтуди перелазив, хтож се міг бути? Як би се був добрий чоловік, ішов би скрізь ворота.

«Гм, подумав Каленик, може се був і добрий чоловік та не зміг воріт відчинити. Хто міг се бути? Хтож инший, як не Івасик? Сьмілий хлопець не важив ся ворота відчиняти і не надумуючи ся довго, переліз скрізь тин. Ану, піду я за слїдом».

Каленик переліз також скрізь тин і пішов обережно за виразними слїдами. Він зійшов на узбіч, відтак знов видрапав ся на гору, станув і розглядав ся докола.

Сто кроків оддалік від него стояв млин на найблизшім горбі. Єго плоскі крила висїли непорушно у воздусї і кидали з млином довгу, неправильну тїнь на снїгу.

Сей млин був єму добре знаний. Там сидить тепер єго старий батько. Сидить він там самітний і опущений. Єму кучить ся сидїти на самоті, але за нїчо в сьвіті не пішов би він до сільскої хати, не заковтав би у вікно, не вступив би до комнати і не промовив би:

«Ось і я прийшов на Сьвятий Вечер. Мир вам та жиймо в згоді!»

Нї, за нїщо! Гордовитість не позволяє. І чогож старий розсердив ся? Бо він сам дарував єму млин. Каленик не просив о те, він єго не потребує, того млина, він не має часу ходити коло млина, він має доволї дїла в своїм господарстві. Але при всїм тім старий дарував єму млин, а коли Каленик нагадав єму се, він розсердив ся.

Кажуть, що старим треба вибачити. Але они не всї однакові. Як ти на приклад раз уступиш батькови, то він зараз влїзе тобі на голову і почне тобою у всїм правити. А сего він не хоче. Олена вправді добре каже, що всї повинні жити в згоді. А якжеж тут? Син живе на обійстю в селї, а батько в млинї. І они не ходять один до другого, зовсїм відчужили ся, живуть майже як вороги. Булоб гарно, так... лише, щоби він перший прийшов... най прийде. Каленик привитав би єго з усею почестю, посадив би єго на перше місце за столом, як се батькови годить ся. Він з тим згоджує ся, але не хоче іти перший до него, нї, він також собі гордовитий.

Думав він про батька, а про Івасика забув зовсїм. А сей ледачий хлопчище, як раз сего вечера забагло ся єму мандрувати. Сеж єго слїди. Они йдуть дальше полем і нема їм кінця.

І Каленик ішов дальше слїдами, вийшов прямо поза поле і глядів в низ за слїдами. Місяць скрив ся за хмари, а він не бачить добре. Так пішов він дальше, а на остапку задержав ся.

Що се? Куди він подів ся? Він підняв голову — перед ним стояв млин, той самий млин, який він бачив з горба; неmaж другого млина в селї, се лише один млин, млин Охріма, єго старого батька.

Що се значить ся? Слїди довели єго аж до млина. Каленик відступив назад і глянув у гору, начеб бажав переконати ся, що се дійсно млин а не чортівский привид. Алеж нї, се млин, справжнїй млин, а єго чотири крила споглядають з гори на него, а він знає їх дуже добре сї крила.

Одно крило перед роками зломила буря і оно тепер так висить. Батько бажав єго все направити, як се бачив, але не зробив нїчого.

А тут ось і віконце млиньске і в нїм сьвітло. Отже там ще не сплять. А деж слїд? Ага, тут, він іде на східки, до млина. Ось де він застряг, сей хлопчище, де він пішов! А він наробив заколоту дома. Що він там робить? Треба подивити ся, що він робить.

Каленик приступив до сходів і пішов ступнями на гору. Малі дверці зараз відскочили під натиском руки, він відчинив двері і вийшов до сїнок. Тут були другі двері. Він заковтав.

Опис: *(а) передна фасада; в партері: передсінок, каса, сходова клїтка, гардероби і вхід на партер; на І. поверсї: фоє і вхід на балькон; на II. поверсї саля проб. (б) видівня, (в) сцена, (г) мала сцена, (д) каменицї з виходовими сїнями.*

З наведеного шкіца і опису виходить, що така концертово-театральна саля могла би бути побудована в подвірю, а однак, маючи передну фасаду на фронтї, представляла би ся зверху велично. Навіть можна сказати, що така пароожна, кругла вежа представляла би ся на данім місцї театральної площі величнїйше, чим самостійний театр, який стояв би боком до горішної улицї Льва Сапіги. За те стїни в подвірю могли би бути зовсім гладкі, тинковані — що причинило би ся чимало до дешевости будівлї. Натомість рівночасно можна би вести будову бодай двох крил мешкальних камениць (від ул. Сикстуської і Льва Сапіги), на які можна би і довг затягнути і які додаючи поваги та величи будинкови, заразом знаменито рентували би ся. Колиб фондация вибудувала і два задні крила власними средствами, то доконала би певно далеко сьмілившого, а практичнїйшого дїла, чим побудоване самого театру і тоді не оглядаючись і не надїючись на нікого, могла би сьміливо вписати на тім величнім чотирокутнику: „В своїй хатї своя правда!“

Однак чи се можна з огляду на жертводавцїв? — спитають ті, що вже зжили ся з думкою будови окремого театру. Не тілько можна, а і треба, а на доказ сего розповімо коротку історию театрального фонду. Коли завязав ся первісний комітет до збираня складок під проводом бл. п. дир. Ільницкого, поставлено суспільности за цїль будову: „Дому Просьвіти з театральною салею!“ Ся цїль присьвічувала ініцияторам і она стала найпопулярнїйшим кличем серед суспільности, яка з таким одушевленем почала скидати свої лепти, що вже за кілька лїт складка досягнула кількадесяти тисяч гульденів. Почато оглядати ся за місцем під будову „Дому Просьвіти“ та натрафлено на готову каменицю, в якій, після опінії інжінерів дала би ся відреставрувати колишня саля так, що могла би служити на театральну салю. Та коли вже купна доконано, ті самі, чи инші інжінери орекли, що перерібка салї є неможлива. Тоді постановлено зовсім самовільно „розділити“ фонд на „Дім Просьвіти“ і на „будову театру“ і в сей спосіб відділено коло 40.000 зр., за які куплено каменицю на Підвалю, де після оречення інжінерів було дуже пригідне місце на вибудуване театральної сальки.

Самовільним ми назвали розділ фонду між „Дім Просьвіти“ а „будову театру“ тому, що коли перший комітет видав був пароль на: „Дім Просьвіти з театральною салею“, то чи хто написав на перекази, присилаючи гроші „на театр“ чи »на Просьвіту«, то завсїгди прецїнь мусїло розуміти ся на будову в сїй формі, як се запроєктував комітет, на якого руки приходили сї складки. Впрочім признаємо, що сей розділ в даних обставинах був доконечним, бо устроєнє театральної салї в теперішнім Просьвітнім домі було справдї неможливе, признаємо велику хосенність купна каменицї в Ринку ч. 10. — Однак се все не повинно схибити цїли і призначеня »театрального фонду«, який первісно був призначений на »Дім з театральною салею« і тепер не повинен мати иншого призначеня!

Ся цїха інтенций суспільности і заряджуючого фондом комітету перебивала ся і в закупнї реальности на Підвалю ч. 7., де прецїнь інжінери, видаючі своє рагеге, не могли думати о можливости побудованя окремого, великого театру, бо там нема місця на улицї довкола будинку, а брали в рахунок тільки місце на будинок з просторою концертово-театральною салею. Допера коли лучила ся нагода купна площі Мйончиньского при розї улиць Сапіги і Сикстуської, ті самі, чи инші інжінери орекли, що на Підвалю нема місця на театр.

Каменицю спродано „Днїстрови“, а закуплену площу сплянтовано під окремий, великий театр.

І тут ми зовсім не квестионуємо користий з закупна нової площі, тїшимо ся новоповсталим, величавим будинком „Днїстра“ і з цїлим признанєм відносимо ся до тих личностий, що взяли на себе тягар здвигненя сьвятинї для нашої Мельпомени — тількож констатуємо єдино, що гадка будови окремого театру без „Дому Просьвіти“ виринула допера в найновійшім часї і є узурпациєю малого кружка людий.

Щоби свою совість заспокоїти, а нас пересьвідчити, теперішний театральний комітет повинен розписати плебісцит веїх жертводавцїв в справі будови театру. Зробити се легко. Гроші, які були вложені в купно каменицї на Підвалю, були рішучо призначені, — як ми се доказали — на „Дім Просьвіти з театральною салею“. Що до призначеня тих гроший, які зібрав сам теперішний комітет, він може легко пересьвідчити ся, маючи докладні списи жертводавців. Колиб комітет зааппелював до їх зрілої розваги і дав можність висказати ся на підставі предложеного квестионаря, то ми певні, що таке голосованє випало би на користь „Дому Просьвіти з салею театральною“, в якім театр мав би певний і безплатний захист а крім того могли би містити ся бурси, школи, товариства і приватні партиї і склепи в цїлім комплєксї мешкальних домів.

Та ми до тепер еще і слівцем не згадали про сцену, о що нам властиво ходить, бо сї стрічки пишемо в тім пересьвідченю, що будова театру передовсїм має пособити нашій біднїй сценї — скитальницї, пригорнути її і підбадьорити, подати захисту і нових сил на довгі, безконечні прогульки по провінциї. Коли хочемо мати у Львові не то вже постійний театр, але бодай через зиму, то мусимо так повести дїло, щоби він салю одержав цїлком дармо, або за мінімальну цїну разом зі сьвітлом, опалом і хоть в части з прислугою. Тож придивім ся, чи се можливе в окремім театрі, чи в проєктованій нами концертово-театральній салї, а тодї зискаємо еще один арґумент, може найважнїйший, за своїм проєктом.

(Дальше буде).

На сьвятий вечер.

Білий, зимовий день сїріє звільна; за хвилю зробить ся ніч..

Перед хатою, на промеженій стежцї, стоїть старий мужик, господар обійстя і приказує:

— А занесїть волам сїна, коням всипте чистого зерна, най знають, що нинї сьвято«!

Шестилїтний внук, жваво бігає по подвірю і помагає наймитови обходити худобу. Накидаючи в ясла сьвіжої отави, він питаєть ся:

— А чому — каже — на сьвятий вечер дають волам отави, а на щодень нї?

— Бо як Христос родив ся і лежав у яслах — відповідає наймит — то віл на нього хухав, щоби не змерз; тим то нинї чоловік відплачує худобі, за її добре серце.

— Прометїть спіг довкола хати — гукає дїд у друге — щоб колядники не брили по колїна!

Наймит бере лопату і відгортає сніг, внук мітлою промітає дорогу а кітка на загатї витягаєти ся як довга, щоб скочити і зловити мітлу. З хати заносить запахом голубцїв і пампухів на олію; над лісом моргає зьвізда.

Побачив її дїд, зняв шапку і перехрестив ся.

— Гей стара? Пора нам починати! — кличе відчиняючи хатні двері.

— Вечера готова — відповідає старий, жіночий голос — клич наймита і внука!

Червоний від радости і зимна вбігає хлопець, за ним входить — поскрипуючи новими чоботами — наймит, з хати з горщком горячого борщу вилазить бабуся, невістка відчиняє перед нею двері від сьвітлицї і всї з повагою сїдають на своїх місцях.

В сьвітлицї чисто, викаджено. Скриня накрита білою скатертию, з під скатерті визирають клаптики пахучого сїна. В кутї якось неповоротливо стоїть дїдух, як чоловік, що з зимна нараз увійшов до теплої хати.

Дїдусь бере пшеничну проскуру і мастить її жовтим, густим медом.

— А приведїть сюди Івася! — звертаєть ся нараз до жінки і невістки.

Вони виходять і за хвилину вертають з високим, дужим хлопом. З під кожуха у нього не видно одної ноги і цїлий він хитаєть ся, як підрубаний дубчак.

— Пустїть! я сам; — каже до жінки і матери. — Оттак, Спасибі вам, так.

Його саджають з краю і батько закусуючи зуби, підходить до нього з проскурою.

»Хто там?« спитав хрипливий, але ще сильний голос в серединї.

»Добрий приятель!« відповів Каленик.

»Приятель? То най війде«.

Каленик відчинив також двері і війшов до малої комнатки, де стояла з дощок збита по стеля і дубовий столик. На столику горіла сьвічка в бляшанім ліхтарі, в кутику над столом висїв сьвятий образ, а перед ним горіла лямпадка. На постелї за столиком сидїв Охрім. Здоровий, плечистий чоловік з довгою сивою бородою, густими бровами і високим чолом. Біля него прикучнув і до него несьміло притулив ся ніхто инший, як сам Івасик.

Побачивши се, остовпів Каленик і не знав навіть, що має сказати. Він зняв шапку і мовчав.

»Нинї маю справдї щастє«, промовив Охрім; внука післав менї Бог, а за внуком прийшов і син. Ну, колиж ти вже прийшов, то сїдай. Чи маєш де сїсти? Се нїчого, на дворі стоїть мішок з житом, привели сегодня молоти, але настало сьвято, так вже й не молов. Принеси сюди сей мішок і сядь собі, мій сину«.

Калениковн здавало ся, начеб він чув тїнь глузованя в голосї старого батька. Він обрушив ся і насупив брови.

»Я прийшов за хлопцем«, відповів він різко; »він не в пору вибрав ся в гостину«.

»За хлопцем? А я думав, що ти прийшов відвідати старого батька.. щоби єму, так сказатиб, християнським звичаєм віддати честь. Я бачу, що Бог згадав мене сего вечера... Внук приніс дїдові пирогів, подїлив ся з ним вечерою, я думав, що також мій син«...

Аж тепер глянув Каленик на стіл. Справдї, на столі лежало кілька пирогів, таких самих, які Олена в своїй хатї поклала на стіл. Івасик взяв з усего по троха, всунув до кишенї і приніс дїдусеви. Каленик глядів на се хвилину, а нараз обгорнув єго неначе сором, сором перед старим батьком. Якеж житє веде він тут у млинї! Така мала комірчина, що ледво можна в нїй повернути ся Студінь находить скрізь деревяні стїни, печи нема, бож і небезпечно булоб топити в млинї. Єго гріє лише кожух, яким він вкрив спину і ноги Івасика. Ніхто не зварить єму їсти, а як він живить ся, Бог сьвятий знає. З ніким він не говорить, бо і нема з ким.

А він, Каленик, живе вдоволений в хатї, має жінку і сина і добрих сусїдів. Передовсїм є у него достаток. А він ще молодий, кріпкий, здоров а батькови вже понад шістьдесять років і як посивіла єго борода.

Коли такі гадки снували ся в голові Каленика, забув він нараз про обиду і свою гордовитість, а в нїм проявило ся бажане, вибачити батькови і зробити конець сїй немилій подїї.

„Ой, Боже мій, доволї вже тої сердитости й досади“, промовив він чутливо. „Ну, може я й виноват, простїть менї. Задягнїть кошух та ходїм до нашої хати на Сьвятий Вечер... Моя Олена день в день мене слала сюди, я опирав ся, але тепер бачу, Бог так хотїв, і спровадив мене сюди через Івасика. Ходїм, тату!“

„Ну, отже, я давноб се був зробив, мій сину!... Коли мене кличеш, то я йду... відповів Охрім. „Чи думаєш, що се менї було мило, тут жити? О холоді і нераз о голоді... Вже давно був би я до Вас прийшов, але гордовитість спиняла мене“.

А вимовивши сї слова, задягнув кожух, обув великі чоботи, насадив чорну шапку на свою сиву голову.

По двох хвилях поспішали вже дїдусь, син і внук тими самими слїдами, за якими Каленик ішов до млина. Каленик ішов вперед, а за ним дїдусь Охрім, котрого великі чоботи западали глибоко в сніг, і провадив Івасика за руку, що підбігав за ним, щоби зрівнати ся з дїдусем в ходї.

Они йшли мовчки. Ось уже засияло сьвітло з вікон сїльських хат. Аж ось і добре відома, стара, але кріпко покладена хата, в котрій

В сьвітлици робить ся темно; через сіни видно, як в хаті горить на припічку огень, чути, як тріщить сухий бук і як шипить — пищить сира осика.

— Запаліть сьвічки! — приказує дід. — Не годить ся на потемки їсти.

Невістка довго якось шукає сірників, якби бояла ся сьвітла. Блисло — і всї спустили голови до долу.

Між ними сидів хтось, хоть близький та чужий, страшний, як з другого сьвіта.

Лице мав повириване, якби з диким зьвіром гриз ся, очи в стовп, викривлені губи дрижать, мов промовити хочуть якесь страшне, нечуване слово, від якого всї зірвуть ся з місць і пічнуть втїкати...

Хтож його так збезобразив, хто так безмилосерно оскаржив сей образ і подобіє Боже?

— Хто...?

— Сей, що від кількасот літ сквернив вашу душу і тїло; що мостив вашими твердими черепами свою предолгу дорогу по грядивим просторам Пів-азиї до культурної Европи; що на кістках ваших козацьких предків збудував славяньский Вавилон, що гонив ваших батьків, як череду безглуздої худоби під мури Праги і під скилї Кавказу, що руками синів видер матері серце з груди; той, що вам з горла вирвав язик і велів мовчати на сором і наругу цїлого сьвіта!

— Знаєте хто...?

А отже перед вами тільки один, дрібний примір вашої кривди і вашого терпіння, одна тріска з під царскої сокири, що хотїла будувати з вас непереможну гать над берегами Тихого Океану...!

Гать не вдержала филї!

Їджте спокійно ваш хлїб і попивайте слезами!

...Чогож ви понурили голови до долу, якби вам задеревіли карки?

Чи боїте ся вашого калїки?

Ти, старий батьку, і ти, нещаслива мамо, гляньте в той сьвятий день в лице вашого сина, затямте собі його та понесіть з собою там, де незабаром підете.

А ти, жінко, ти, хлопче, ти, наймите безземельний, не бійте ся тих синих, колись добрих і мудрих, нинї безмовних очий!

Вони побачили всю кривду минувшости і всю погань теперішности а ви їх образ понесіть в будучність аж до десятих поколїнь, як крик вопіющий о пімсту!

Їджте спокійно ваш хлїб і попивайте слезами...

Іван сидів недвижно, не здіймаючи своїх полиняних очий зі стїни, завішеної образами. Лиш голова його кивала ся з боку в бік, якби казала: Нї, нї, нї! Перед ним стояла страва, він не їв. Аж мати підійшла до нього, підняла його лївий рукав і в останки пальців вложила ложку.

Непевно і несьміло підносить Іван ложку в гору, несе тривожно до миски, набирає страви та недонїсши до рота, розливає на собі.

По білім кожусї спливає червоний борщ, як колись на сорочцї кров.

не знати кілько років прожив Охрім а тепер уже так довго проживає Каленик.

Старий Охрім війшов у хату, в котрій не був уже більш року, задержав ся, перехрестив ся і поклонив ся перед образами, відтак поцїлував ся з Оленою і свояками, відмовив молитву і засїв на покутї під образом, на почеснім місцї і ось почала ся тиха сьвята вечера.

Івасик сидів коло дїдуся і держав єго за руку, він уже наперед радів недалеким лїтом, як то він знов в садку буде жити з дїдусем у хатцї, і буде там грати ся.

На столї горіли ясно воскові сьвічки. В хатї було тепло, а перемерзлий від холоду у млинї дїдусь був рад, що міг огріти ся. Під вікнами колядували хлопцї дзвінкими, милими голосами.

Переложив *Ол. Барвіньский.*

І нараз його безмовні очи кричать, повириване лице набігає кровю, він на силу підіймає ся з місця і заточуючи ся від стїни до стїни, виходить зі сьвітлицї.

— Іване! — кричить за ним мати.

— Сусе, Христе! Голову розібє.

— Лишіть його! — приказує батько.

. . . .

Їджте спокійно ваш хлїб!

Богдан Лепкий.

З Різдвом.

1.

„Милость і правда“.

(Милосердє і справедливість).

У досьвіта жизни, ще в райськім городї
вдивляла ся наша душа в лице Бога,
й неначе дитинка до батенька свого,
тулилась до Бога у всякій пригодї.

Но гріх, немов хмара на небеснім зводї,
закрив перед нею Отця дорогого —
затьмилась до Батенька ясна дорога,
настала тьма ночи у людському родї.

Та не без потїхи всї ми полишились,
бо »милость« ту й »правда« так чудно стрітились,
що »правда« вступилась, хоч як невмолима;

й нам два цьвітки з раю Господь дав до віка:
се образ єсть Божий в души чоловіка,
й туга се за Батеньком неутомима.

2.

Туга.

Та образ сей Божий, ся цьвітонька гожа
геть, геть часу пилом в души припадала,
но другая зірка не тлїла, а стала
на жар, жар горячої просьби похожа.

Й моливсь Вавилон, ся восточная рожа:
— що року з весною Твоя, Боже хвала
— зі сонцем побідним вита' як витала,
— коли ще воскресне для душ ласка Божа?

І кликав, благав народ Єрусалиму:
— Гей, облаки неба, зросіть нам Месию,
— на Него усю ми кладемо надію!

І кликав дух Греків і бодрого Риму:
— днесь приходу Бога всїм конче потреба! —
Вся людскість зітхала: »Прийди Боже з неба!«

3.

Радість.

Колиж надійшла уже „кончина лїта“,
післав нам небесний Отець свого Сина,
щоб радостю земна сповнилась країна,
щоб втїхов скінчилась туга всього сьвіта.

І в радість — утїху надземску сповита
на зустріч Му вийшла вся людська родина:
з Ізраїля вийшла Дївиця невинна,
у сонейка ясну красу приодїта.

Й Восток Му на встрічу післав зьвіздарів
із золотом, мирров й кадилом в гостинї.
І Рим на услуги став Божій дитинї —
дороги зладив для Єго віщунів.
І ґенїй еллиньский обмив духа очи —
цїлий сьвіт утїшивсь, що щезла тїнь ночи.

4.

Краса души.

Обмив в нас Спаситель геть порохом вкритий
сей образ подоби Істоти сьвятої,
і в душу істочник вляв віри живої,
щоб цьвітку від пилу часу вхоронити.

І тугу, сей другий цьвіт гарно розвитий,
скріпив в нас Месия надїєв кріпкою,
що знов к нам нечайною прийде порою,
щоб душу у райський город знов приймити.

Й так вбрана красою небесних тих цьвітів
душа підиймаєсь до зоряних сьвітів,
Й огнем від зірочок она там займаєсь,

і полумям сильним все дужше вна дише,
і жаром любови несеть ся все висше,
де Бог єї вічною любовю обіймає.

5.

З нами Бог.

Гей буря шалїє, страшнії бють филї
о лодку, що сьміло пустилась на море,
спінених, скажених тих бовванів гори
загладою грозять їй кождої хвилї.

Грізне навкруги представляєть ся горе:
розбитих ти бачиш в великій там силї,
як тонуть, зникають у морскій могилї —
бо й хто же ті дикії филї поборе? —

Одна наша лодка без ляку, тривоги
ті морскі розбурхані поре дороги,
й то раз підносячись й спадаючи знова

в борбі неустанно тонучих спасає,
і гимн „З нами Бог“ цїлим серцем співає
Ти знаєш ту лодю? Се лодка Петрова.

Перемишль, грудень 1906.

О. Б.

Іван Коссак.

Нова радість стала...

(*Різдвяна леґенда*).

Зашуміло, заясніло, над лїсами, над полями, пливе сьвітло, ясне сьвітло, продираєсь через мраки, через хмари, що на небі.

Шумить мило, шумить любо, дивні звуки, дивні тони, повні щастя, повні втїхи — щось ся стане! щось ся стане!

. . . .

З гори, з неба, зза облоків, злоте сьвітло йде на землю, злотою плахтою вкриває, тулить, пестить і голубить.

Злоте боже ясне сьвітло пестить землю, води, ріки, пестить сосни і ялицї, пестить мохи; травицю.

Серед ночи ясно, ясно, щось ся стало! щось ся стало!

* *
*

Гей у поли, гень за містом, гень далеко, на віддали, стоїть стайня старенькая, стовпчиками підпертая.

А над стайнею ті зорі сьвітять, — зорі сьвітять й місяченько.

А при входї три верблюди, серед копів з овочами, серед скарбів, злата, мира.

. . . .

Гей у стайни тій старенькій, сам Син Божий вроживає. Сам Син Божий з матїнкою.

Сам Син Божий гей в палатї, у жалобі спочиває — на свій сьвіт Він споглядає.

На свій сьвіт він споглядає, то на матку свою рідну — малу ручку підоймає — гостий своїх приниимає.

І підходять триї цари — гей почутні та богаті — щоб дитяти поклонитись, щоби Богу покоритись.

А Син Божий ручку взносить, малу ручку гей сьвятую, до пастухів навертає, їх до себе пригортає, їх до себе пригортає і так до них промовляє:

„Бідні, бідні, нещасливі, понижені, понехані, до вас бідних нинї сходжу — бідні, бідні ви сїроми, нї в вас добра, нї в вас волї — до вас, до вас нинї сходжу, несу правду, несу волю — несу волю і свободу.

До вас, бідні нещасливі, до вас бідної Руси дїти, нинї сходжу, я син Божий, дам вам волю, дам вам долю, красшу долю...“

І рученьку свою ясну сам Син Бога, Ісус Бог наш, взніс над родом тим нещасним — свої божі ясні очи взніс до Батька, що є в небі, і молив, молив сердечно, красшої долї, правди, волї, для тих бідних призабутих, для тих бідних попеханих....

Польскі політики против виборчої реформи.

Коло польске заняло резервове становиско, в якім хоче витревати аж до послідної хвилї. Презес кола ґр. Войтїх Дідушицкий, не запере чує можливість переговорів з правительством „задля підготовленя цілого материялу для остаточної ухвали польского кола, однак твердить, що „рішаючу заяву зможе коло переслати правительству, аж коли по скликаню державної ради збере ся у Відни і переведе наради“. При тім означує ґр. Дідушицкий становиско Поляків так, що они уважають усуненє курий як знамя централїстичного парляменту, а переведенє заповідженої реформи рівнозначним зі зміною конституциї. Се булоб допустиме — після презеса польскотo кола — тілько під услівєм цілковитого узгляднення самостійности коронних країв за помочию виборчої ординациї, яка відступала би від „звичайного европейского шабльону“, а дальше за помочию „далекосягаючої краєвої автономії в законодавстї і адміністрациї“.

Таку резерву польскому колови дораджує також Gazeta narodowa, бо видить, що в противнім разї оно могло би виступити тільки з найнепопулярнїйшими, гакатистичними арґументами национального самолюбства на кривду сусїдного народа. Тому то Narodówka складає на тепер цїлу справу противвиборчої акциї у Відни в руки намісника, який виїхав туди і міністра-родака др. Пєнтака. Заразом бідькає згаданий орґан, що Поляки на провінциї так мало розвивають дїяльности в противвиборчій акциї і взиває їх до підпираня акциї польских політиків і польского кола через устроюванє як найбільше протестуючих віч у противвагу руским вічам.

Та ті польскі політики, що хотїли би скликати таке віче, не мають кого скликувати, а ті, що могли би, зовсїм не подїляють становиска Gazet-и narodowo-ї і коли не беруть участи в руских вічах за загальним, безпосередним, тайним і рівним виборчим правом, то сликують власні збори, які ухвалюють таку резолюцию. Так стало ся приміром в Голоску Великім коло Львова, де самі Поляки на зборах ухвалили резолюцию за виборчою реформою в тїм дусї, — над чим роздирає шати в обурeню польска шовінїстична преса!

Не маючи иншого способу, ся преса понижує ся до простої брехнї і нечесної інсинтуациї на підставі зовсїм з воздуха схоплених і нічим не удокументованих тверджень. «Доходять до нас з ріжних сторін краю вісти, — пише Gazeta narodowa — що радикальні живла під покришкою загального права голосованя ведуть небезпечну (?) для публичного спокою аґітацийну акцию, котрій власти приглядають ся безчинно. На таких зборах падуть „najpotworniejsze hasła“, а коли присутний на тих вічах урядник поводить ся мовчки, аґітатори поясняють відтак людям, що дїла, до котрих їх заохочують, дозволені, чого найлїпшим доказом, що «п. комісар сам того слухав і на то годив ся». Булоб порадно, щоби власти припильнували строго законів про збори. Не заохочуємо (?) тим зовсїм до натяганя чи надуживаня тих законів, але в інтересї спокою і публичної безпечности треба конче строго їх виконувати». З такою самою інтенциєю, а єще брутальнїйшою брехнею виступає Słowo polskie, в дописи з Підгаєць, в якій доносить, немов то руска аґітация іде в напрямі викликаня «різнї панів і жидів» та взиває польску суспільність, щоби не мaловажила собі тої небезпечности «на рускім вулькані».

Як се має бути та акция, підпираюча польских політиків у Відни — то хиба поґратулювати їм, але зовсїм не завидувати таких нїкчемних способів.

— ВІД АДМІНІСТРАЦИЇ. При зміні року просимо наших Вп. Передплатників о скоре відновленє передплати, зглядно о вирівнанє залеглостий та о приєднуванє нам нових передплатників.

Новинки.

— **Календар** В неділю: руско-кат.: *Різдво Христове*; римо кат.: Валєнтия. — В понеді- руско-кат.: *Собор Преосв Богор.*; римо кат.: Севериња. — Вівторок: руско кат.: *Стефана перв ом.*; римо-кат.: Юліяна і Вас.

— **В сьвітлий празник Різдва Христового** шлемо всїм нашим П. Т. передплатникам і дописувателям щирі желаня всякого добра і кличемо до них: Веселих сьвят! Як далеко сягає руска країна, де лише понесесь голос руской коляди, най завитає щастє і радість, най настане щира, братня любов і віра в красшу долю і будучність Руси-України. Христос раждаєтся!

— **Нерівна мірка**. В однім з остатних чисел запитує „Дїло“ пос Барвіньского, чому він не скликує віч в Брідщинї в справі виборчої реформи. Дивує нас, чому »Дїло« в першім ряді не звернуло ся з сим жаданєм до своїх найблизших союзників, до пос. Романчука, який так тяжко спав в полїтицї, що национал демократи зневолені були відобрати єму провід в „Народнім Комітетї“, до пос. Коса, що так рано і скоро виспівав свою пісню, до пос. Яворского, специялїста до всяких інтерпеляций, яких навіть „Дїло“ передруковувати не хоче імовірно тому, бо їх соромить ся. Може би »Дїло« вияснило нам, чому таку невибагливу мірку приміняє до своїх найблизших полїтичних репрезентантів? Чи дїєсь се може з легкованеня до „стовпів і батьків“ национально-демократичної галицкої Руси?

— **У страха великі очи**! Якийсь дописуватель всепольского Słowa з Підгаєць наторочив з нагоди віча, яке там відбуло ся, нечуваних річий про те, мов би то там учасники віча мали бути узброєні «до різаня Поляків і жидів», та мовби то руска молодїж заохочувала до того селян, що нїбито на се мав призволити цїсар. Справдї чудно, що орґан народоної демократиї, котрий хоче бути поважним дневником, містить такі пісенїтницї, тож і сам дописуватель признає, що «na szczęście wiec odbył się spokojnie». Цїль такої писанини ясна і легко зрозуміла, але сї панове, що таке пишуть і печатають, повинні призадумати ся над тим, що то небезпечно грати з огнем. Не підсувайте самі таких змагань і не будьте самі аґітаторами таких злочинів, про які нїкому не снило ся!

— **Народні віча** в справі виборчої реформи відбудуть ся: дня 9. с. м. в Перевізци, калуского повіта і в Постолівцї-Раковім, гусятиньского повіта; дня 10. с. м. в Косові о 12. год.; дня 11. с. м. в Ходорові о 1. год.; дня 13. с. м. в Соснові, підгаєцкого повіта

— **П. Константин Билиньский**, ц. і к. віцеконсуль, син о. пралата і члена кр. ради шкільної Билиньского, іменований леґацийним секретарем при драґоманатї австро-угорскої амбасади в Цариградї. Наш земляк мав недавно важну місию в демонстрациї европейских фльот против Туреччини. Він був одиноким з дипльоматів, що вручав в імени европейских держав турецким властям офіцияльну ноту. З нагоди сего цїсарского іменованя шлемо нашому землякови і єго вітцеви щирі желаня.

— **З Читальнї „Просьвіти“ на Личакові**. Іменем Видїлу Читальнї „Просьвіти“ на личаківскім передмістю, желаємо всїм нашим Членам і Гостям веселих сьвят та запрошуємо на спільну „проскуру“, яку уряджуємо в недїлю 14. с. м. о год. 6. веч. в комнатах Товариства, ул. Личаків. 87. Вступ виносить 1 К і бажаючих взяти участь, просимо сю квоту найдальше до 11. сїчня зложити у п. Ілька Пака, господаря Читальнї, замешкалого при ул. Личаківскій ч. 101. — Богато наших членів залягає з вкладками, котрі просимо при зміні року конечно вирівнати, бо від точного плаченя вкладок залежить екзистенция нашого Товариства. Інтелїґенцию, що замешкує Личаківску дїльницю, просимо вписувати ся в члени Товариства, бо тодї доперва числити можна на побіду, коли на кождім передмістю згуртуємось в сьвідому і солїдарну громаду. — Рівночасно подаємо до відома, що дня 21. сїчня с. р. відбудуть ся в льокали Читальнї надзвичайні загальні збори з отсим порядком дневним: 1) Доповненє Видїлу. 2) Справа купна власної хати 3) Справа заложеня при Читальнї каси позичкової. 4) Внесеня і інтерпеляциї. За Видїл: *Ілько Пак* містоголова. *Мария Данилевичівна* с кретарка.

— **Цїсар** удїлив з власних фондів 200 К запомоги на будову церкви в Підлїсках, бобрецкого повіта.

— **Сегорічні збори „Народного Дому“ у Львові** були незвичайні. По раз перший від непамятних лїт почали деякі члени критикувати фінансову господарку сеї інституциї. Піднесено навіть жаль, що стипендиї, призначені фундаторами для бідної молодїжи, йдуть через протекцию в руки тих, що їх не потребують. Але найтяжший замiт упав з уст д-ра Дудикевича, який жалував ся, що навіть бурсаки мусять оплачувати ся одному з функционарів, коли хотять дістати ся до бурси „Народного Дому.“ Сей замiт спричинив, що о. Костецкий, голова заряду бурси, розплакав ся і дальшого мандату в веденю сеї інституциї не приняв. Що замiт сей не відносив ся до о. Костецкого, се більше як певно, а що повинен він мати свої добрі наслїдки, в се навіть члени „Народного Дому“ почали вірити. Замітимо, що про сей образливий епізод »Ґалїчанін« не згадав анї одним сзівцем. Faul ist'sim Staate Dänemark!

— **Мара катастрофи**. На зелїзничім двірци Львів-Підзамче мало що не прийшло вчера рано до грізної катастрофи. Оба поїзди, з головного двірця і з Тернополя спізнили ся по пів години. Перший надїхав поїзд з Тернополя, а за кілька хвиль мав прийти поїзд з другої сторони. Рух на двірци був величезний, як звичайно перед нашими сьвятами. Урядник руху, Пудулька, на щастє задержав тернопільский поїзд перед стациєю дальше чим звичайно, аби товпи всїдаючих і висїдаючих з обох поїздів роздїлити і не допустити до натовпу. За хвилю він замітив, що на стацию заїздить поїзд з головного двірця з якоюсь незвичайною скоростию і без даваня знаків свистом. В одну мить п. Подулька призвав до помочи стацийних робітників і усунув зі шляху товпи подорожних. Сим зарядженєм він уратував житє кількадесятьох людий, бо, як показало ся, в наближаючім поїздї були попсовані дві гальми і сиґналові прилади. Поїзд перелетїв лискавицею через опорожнений перед хвилею шлях і станув далеко за стациєю. Притомність ума урядника руху заслугує на повне признанє.

— **Невдоволенє робітників**. Робітники в зелїзничих варштатах у Львові і Станиславові надїяли ся підвишки платнї з Новим роком. Тимчасом лише малій частинї робітників підвисшено денну платню о 10 або 20 сотиків. Наслїдком сего робітники почали бурити ся, устроїли віче, зголошують жалоби до дирекциї, а виплата відбувала ся вчера в Станиславові в присутности пів компанії войска з наїженими баґнетами.

— **Дрібні вісти**. При вчерашнім тягненю 3%-ових кредитових земских льосів з року 1889 другого випуску у Відни голова виграна 100.000 К упала на льос серия 6431 ч. 6. — Мінїстер для Галичини др. Пєнтак тяжко занедужав на запаленє легких. На лївім легкім утворив ся боляк. — В Кракові відбуде ся 7. с. м. віче женщин в справі орґанїзациї жіноцтва і жаданя рівних полїтичних прав з мужчинами. — Почтові складницї отворено у східній Галичинї: в Горошовій, борщівского повіта, в Янківцях, тернопільского повіта і в Пленикові, перемишляньского повіта. — Вчера по полудни застрілив ся в Кракові капітан 3. полку дивізийної артилєриї, бар. Рудольф Зібенбурґ-Елїячек. — В Дебречинї на Угорщинї арештовано кілька визначних осіб за онодїшний напад на жупана Ковача. Між иншими арештовано різьбаря Акоша Дебречанїого, котрий грозив Ковачеви револьвером.— З Сан Йоган доносять, що при будові тунелю відорвала ся скала і убила 4 робітників, а одного ранила. — В републицї Нїкараґуа звіяла ся буря і нанесла величезні шкоди населеню. Много домів лежить в звалищах, під якими згинуло кілька тисяч осіб.

— **На Р. Тов-о педаґ**. зложив у нас ВПов. Ник. Сіяк зі Львова 2 К замість висилки сьяточних желань.

Всячина.

— **Сьвятий вечер в міщаньскій родинї в Снятині**. Руске міщаньство на Покутю є середно заможне. а радше сказати: майже убоге Виставних сьвят не має з чого робити, а навіть богатші міщани не видають много на сьвята. Одна піч — шість до вісїм книшів з середної пшеничної муки по половинї з маком і цебулею, а друга піч — чотири колачі з лїпшої муки вистає на три дни сьвят, та ще кілька книшів і всї колачі лишають ся на Новий рік і на Йордан. Колачі, найбільший з проміром $^{3}/_{4}$ метра, стоять один на другім на столї відтак від йорданьских сьвят аж до того дня, коли сьвященик навідає ся зі сьвяченою водою; аж потім колачі зїдають. На вечеру приготовляють чи богаті чи бідні майже ті самі страви: кутю, осолоджену медом, борщ з крепликами, варені сливки, рибу сьвіжу і короп, голубцї, у декого ще тїсто (клюски) платками з маком. Традицийних 12 страв нїколи не буває, Сусїдуванє з латинниками завело звичай обмінювати ся «вечерою». Сей звичай лежить в тім, що на латиньский сьвятий вечер приносять латинники знакомим або кревним Русинам вечеру, зложену з миски кутї, миски голубців, мисчини варених сливок, мисчини риби або коропа і двох книшів, а часом кількох яблок і горіхів. То все має ся відтак на руский сьвятий вечер віддати. Таких «вечер» може бути дві-три, або і більше. Головно родини з мішаними супругами, котрі справляють латиньскі сьвята, дбають о то, аби на руске Різдво мати повні другі сьвята і розносять по кілька «вечер» знакомим руским родинам.

Аж по відданю «вечері» смерком, сїдають всї до своєї вечері. Стіл буває вкритий сїном,

і застелений скатертю. На середині стола ставлять колачі один на другім, а до них припирають книші. На верху колачів дуже часто можна побачити „оплатки", які розпихають поміж руских міщан орґаністи, хоч нераз міщани не знають, що з тими оплатками робити і лишають їх неторкненими. Під столом розстелює господар вязку сїна, або соломи. На «покутю» нема звичаю ставити снопа збіжа; роблять се хиба ті, що вичитали про той звичай в книжках, а дехто наслідуючи їх, ставить вимолочений околіт соломи, як се доводило ся менї бачити. Перед сїданєм до вечері перебирають ся всї в чисте біле і одїж і молять ся довше на колїнах. Мало в котрім домі ломлять ся просфорою, частїйше за те оплатком, лише при першій ложцї кутї желають собі всї щасливого року і здоровля. З кождої страви, — розуміє ся всї їдять з одної миски, — мусить кождий бодай покушати. Найбільше їдять «кутї», бо солодка. Мясної або молочної страви не сьміє нїхто нї бачити того вечера. При вечери сьвітить ся сьвічка або дві в барабоянях або буракових зроблених ad hoc лїхтарях. По вечері висипують родичі горіхи і яблока на сїно під стіл, а діти з вереском їх визбирують, приговорюючи: «се когутик а се курка», відповідно до того, чи найдуть в сїнї яблоко чи горіх. Певно, що «когутиків» буде в сїнї менше, бо нїодна господиня не хотіла би мати з насаджених на весну під квочку покладків богато когутів, а сей звичай відносить ся як раз до того. Потім діти колядують разом з родичами до пізної ночи. —р—

— **Колядованє під вікнами** є у нас старим звичаєм. По великих містах звичай сей не дасть ся примінити, зате по місточках і селах колядники без перепони обходять з колядою хату від хати. В ріжних околицях заховав ся ріжний час колядованя. В одних на сьвятий вечер не ходять з колядою, аж слїдуючого вечера, в инших колядники вибрали 3. день на коляду. На Покутю в Снятинї, як менї звісно, колядують оба вечірі від смерку до около півночи, після того, як сьвітить ся в хатї. На сьвятий вечір ледви на дворі потемнїє, вже лунає під вікнами тонкими голосками коляда, переважно „Бог предвічний", „Ходить Господь по раю", „Вселенная" і кілька инших; взагалі репертуар коляд тельми обмежений. Колядниками є малі хлопці, рідко коли дівчата, яких пізнати хиба по голосї, бо „татовий" чи „мамин" кожух закриває стать від голови до землї, а ще до того шапка на голові надає вигляд хлопця. Дівчата перебирають ся так нарочно, аби їх хлопці не пізнали і не збиткували ся над ними. Малі колядники ходять звичайно одинцем, аби не дїлити ся „колядою". Бувають однак колядники по два, три, рідко більше понад чотири. Грає тут ролю висота „коляди". Колядникам не дають хлїба ні оріхів (4 оріхи коштують 2 с), лише по 1 сотикови. Навіть богачі не виломлюють ся з під сего звичаю, бо инакше мали би безлїч колядників. По 2 с дає ся лише колядникови знакомому, сусїдскому синови, або кревному. Двом колядникам дають звичайно 2 с, трем також 2 с, а єсли є їх більше, то 4 с. Другого вечера крім малих хлопців ходять колядувати також парубки гуртами від 10 до 20, а навіть по більше, звичайно з музикою. Парубки колядують однак лише в тих домах, де є дівчина на виданю. Тих колядників трактує ся вже инакше. Коляду їм виносить сама дівчина не менше 1 К і хвильку з ними на порозі сїний розмовляє, поки мама, після звичаю, не закличе її по імени. Колядуючі парубки водять ся цїлими ночами по місті і колядують, чи в хатї сьвітить ся, чи нї, як лише у кого є дівчина. Не винести таким колядникам заплати, значило би наробити собі клопоту, бо колядники певно зроблять збитка і заберуть «лїсу» чи ворота, або вивернуть пліт від дороги. Пізнїйше бойкотували би дівчину на танцях. Малі колядники в згаданім місті ходять рідко коли зі «звіздою», старші, се є парубки, частїйше з „козою". Звізда зроблена з паперу і тому з огляду на небезпеченьство запаленя загати або стріхи, міска поліция нераз відбирає ві колядникам або ломить на місци. За «козу» перебирає ся парубок, обертаючи кожух вовною на верх, а на голову бере козячу маску і роги. Поміж строфками християнскої коляди «коза» «мекає» а другі присьпівують їй:

„Ой, козо, козо, козо небого!
Дасть тобі сес пан пшенички много".

По колядї один з колядників «вінчує» звичайно отсими словами: «На щістє вам, на здоровє з тими сьвятами, якєсте дочекали, абисте так опровадили, з щістєм, з здоровєм на-рік дочекали. Добрий вечір!» З хати відповідають: «Дай Боже здорове!» —р—

— **Сибірска зелїзниця** находить ся під сю пору в руках зреволютованого війска, котре повертає з Манджуриї і поводить ся на стациях брутально. Кождий відділ хотїв би чим скорше дістати ся до европейскої Росиї і не хоче розуміти, що всї нараз не могуть їхати. Через обставину, що стациї на сибірскій зелїзници находять ся в далеких відступах, поїзди з манджурским військом мусять нераз ждати довгий час на стациї. Війско бурить ся з тої причини, бє урядників і службу зелїзничу, так, що з обави перед утратою житя вся зелїзнича обслуга покинула стациї і поїзди, полишаючи їх на долю недолю зденервованого війска. Через те рух на тім зелїзничім шляху майже ставув, а відділи війска розсипали ся по містах Сибіру і граблять торговлї, аби не гинути з голоду.

— **Різдвяні сьвята у ріжних народів**. Французи по богослуженю відвиджують себе взаїмно, але більшість обходить сї сьвята зовсім не сьвітло. В деяких церквах устроюють ясла.

З більшим торжеством сьвяткують Нїмцї Christtag. В кождім домі пишаєсь ялинка, дарунки дістають малі і старі, для убогих устроюють з громадскої каси обіди, зложені з ковбаси з горохом, вудженини, хлїба, тїста і пива.

В Анґлії опроваджують сьвято Christmas дуже величаво. По ростбефах і пудінґу, в котрім находять ся срібні і золоті монети та наперстки, всї учасники вечері громадять ся при богато пристроєній ялинцї. В кухни вішають під стелею галузки цьвітів а дївчата та хлопці бавлять ся в лапанку; спіймана дівчина під галузкою мусить позволити поцїлувати ся. При їдженю пудінґу хто натрафить на золоту монету, того вінчанє буде до року; срібна монета значить вінчанє за кілька літ, а хто трафить на наперсток, той нїколи не звінчає ся.

В Італії на Natale пристроюють дім в зелень, стелять під стіл сїно, а в сїнї складають дарунки для дїтий. При обідї мусять бути на Різдво т. зв. risotto се є мясо з рижом і шафраном а на кінци медівники.

В Голяндії сьвяткує Різдво лише молодїж по містах а по селах всї.

В Скандинавії співають на сьвятий вечер хором давні пісні, оповідають леґенди, а по вечері санкують ся до рана.

Іспанцї проводять перший день сьвят в великим пієтизмом, а вечером йдуть до театру або до цирку на борбу биків.

Греки готовлять на Різдвяні сьвята много цукрів і ласощів, якими обідають ся до краю. По полудни ходять по знакомих колядувати.

— **Вефлеєм** — се місце, звідки засвитало сьвітло любови, віри і надії. Мале місточко, замешкале тодї пастирями, було перед Різдвом Христовим звісне з того, що звідтам походили славні мужі з племени Юди, передовсім жидівский король Давид. Нинї Вефлеєм величаний по цїлім сьвітї і нїодин путник, котрий був при Христовім Гробі в Єрусалимі, не поминув Вефлеєма. Оден з путників пише в своїх записках, що до Вефлеєма їдуть путники з Єрусалима або стародавним звичаєм на ослї, або возом, що коштує дешевше. Через браму Яффа дістаємо ся небавом на скалисту пустиню. В переїздї подивляємо величну крiпость монастиря Мар-Еліяс, де є гріб Рахилї, родички Венямина. По півтора години єсьмо у мети. Незвичайно мальовничо пишаєть ся своїм амфітеатральним положенєм Вефлеєм (Бет-Лягем = хлїбний дім) на тлї піль, гаїв і садів, до котрих немов би впрошували путника оливні дерева, сикомори, микдали і виногради. Місто числить нинї около 11.000 душ населеня. Між ними є ледви до 300 могамедан; жидам в Вефлеємі зовсїм не вільно мешкати. Проче населенє дїлить ся поміж ріжні християньскі віроісповіданя, найбільше католиків. Крім греко-православних, Коптів, Сирийців і Вірмен, жиє в Вефлеємі також до 500 протестантів. Населенє того міста не є убоге, можна сказати, є навіть богате. Женщини визначають ся чудною красою, а при тім є так полохливі, що щасливим може назвати ся той, хто фотографічним апаратом підхопить Вефлеємку на клішу. Осередком Вефлеєму є очевидно місце, на котрім Христос народив ся. Нинї на тім місци стоїть крипта в церкві Пресьв. Богородиці. Входу до неї стереже відділ турецких Нізамів, в неможливо брудних і драттивих мундурах і лише по карабінах на плечах можна догадати ся, що се войско. Вид сторожи, і то ще такої, прикро мусить вражати релїгійні почуваня кождого християнина. В крипті вказує місце ясел срібна звьвізда з написию докола: Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est (Тут з Діви Марії народив ся Ісус Христос). Знак звьвізди, а ще до того слова так прості, хоч заключено в них цїлу історию найбільшого з тайн сотвореня, викликують враженє, якого нїхто не зможе відчути, хто сам єго не дізнав. В одну мить, здає ся, всьо инше никне в блеску звьвізди спасеня. Лише та звьвізда горить що раз сильнїйше, а під нею новонароджений Ісус здаєсь малесенькими ручками пригортати до серця цїлу людскість.

Гумористичний кутик.

Двоє старших дїтий бавлять ся, а трете сидить тихо під стїною. За хвилю надходить мати і запитує наймолодшу дитину, чому не бере участи в забаві. Дитина відповідає:

— Івась і Маруся бавлять ся в тата і маму, а я мусу цекати, доки не уродзу ся.

Заява.

Від п. Ол. Барвіньского дістали ми отсю заяву:

«В чч. 3. і 4. (за падолист і грудень 1905) «Молодої України» накинув ся п. Володимир Гнатюк, секретар і урядник «Наукового Товариства ім. Шевченка» з питомою єму напастливостю на мене і впевняє що «п. О. Барвіньский не хоче посилати своїх дїтий до українських шкіл, лиш до польских; старших синів не пускає також нїгде поза польскі кружки, боячись, аби не заразили ся «політикою» та не схотїли брати участь у громадскім житю».

Отже супроти того заявляю, що се твердженє п. В. Гнатюка є прямою і безосновною неправдою. Всї мої дїти посилав я до руских шкіл у Львові. Коли я переселив ся сюди в листопадї 1888 р. з Тернополя, вписав я моєго найстаршого сина бл. п. Володимира, що був тодї в 8. кл. ґімн. (отже прямо перед іспитом зрілости) до академічної (рускої) ґімназиї, хоч він перед тим побирав науку в тернопільскій ґімназиї польскій (рускої тодї ще там не було). Молодші дїти вписав я до школи Марк. Шашкевича, а відтак до рускої школи вправ, почім скінчили цїлу ґімназию академічну.

Два наймолодші сини також ходили (оден два, другий чотири роки) в академічній ґімназиї, одначе коли декотрі пп. професори свої антаґонізми до моєї особи почали переносити на моїх синів, а мої жалоби і представленя з тої причини остали безуспішними, був я приневолений з великим жалем забрати їх з рускої ґімназиї і вписати до V-ої ґімназиї, позаяк не мав я спромоги віддати їх до рускої ґімназиї в Перемишлї або в Тернополї, де не міг би я був їм обезпечити анї відповідного догляду анї матеріяльного удержаня.

З невимовною прикростю приневолений я се заявити, але коли з того п. Гнатюк робить такі злобні висновки, щоби мене перед рускою суспільностю сплюгавити, то я не можу промовчати сего і констатую се в інтересї правди.

Найстарший тепер син мій був за весь час унів. студий членом Акад. Громади, членом наук. кружка і головою істор. секциї і є дїяльним членом Наук. товариства ім. Шевченка, а в часї акад. сецесиї був членом акад. депутациї до ректора і перенїс ся відтак до Відня на унїверситет. Другий син, був членом технїчного руского товариства «Основа» і членом видїлу. До нїяких польских кружків мої сини не входили і не входять. До того ж ще замічу, що оба старші сини є повнолїтні і я не маю права їх «не пускати».

Се нехай стане доказом, яким оружєм воює п. В. Гнатюк.

У Львові 6. сїчня 1906.

Олександер Барвіньский.

Телеграми

з дня 6. сїчня 1906.

Відень. Wien. Ztg. оголошує: Цїсар санкционував ухвалений галицким соймом закон в справі заряджень з приводу вигасненя права пропінациї.

Париж. З Вашинґтона доносять, що 3. дивизия ескадри, зложена з 4 панцирників, вийде на Середземне море, при чім відвідає Ґібральтар, Танґер, Альжир і Неаполь.

Будапешт. Люкач веде дальші переговори з коалїцією. Мимо запереченя, правдою є, що Люкач кілька разів конферував з Кошутом та що можливість компромісу стає що раз близшою до здійсненя.

Петербург. На директора телєґрафічного заряду в Лібаві, Бекмана, зроблено замах бомбою. Бекман потерпів такі тяжкі рани, що до години помер.

Надіслане.

Ортопедичне заведенє

Доцента д-ра Ґабришевского

тепер **площа Марийска 10.**

ЗНАМЕНИТИЙ МІД ДЕСЕРОВИЙ

курацийний по 6 К, „раритас“ медоборів по 6 К 60 сот. за 5 клґр. франко. Мід в плястрах 1 клґ. 2 К. Від руского замовленя даю 20 сот. на будову театру.

Кореневич, емер. учитель, Іванчани 177(1–?) почта в місци.

Colosseum
в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 1. до 15. січня 1906.

Нова сензацийна проґрама.

Щоденно о 8. год. вечер представленє. В неділї і сьвята 2 представленя о 4. год. попол. і о 8. год вечером, Що пятниці **High-Life** представленє. Білєти вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9 З купленим білєтом на фотелї, льожі I-ряди крісла можна їхати даром на представленє омнібусами Кольосею, які ждуть коло Віденьскої Каварні.

Повне виданє Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

коштує лише 2 корони!

Товариство „Просьвіти“ бажаючи, щоби в кождій руській хаті находили ся Твори Тараса Шевченка, видано сими днями найдешевший збірник сих творів п. з. **„ПОЕЗІЇ Т. ШЕВЧЕНКА“**. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнїйшою окрасою руських хат. Папір велїновий, формат на взір европейських клясиків, сторін 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опусту. Висилає ся тілько за надіслапєм **2 кор. 30 сот.** на адресу: **КАНЦЕЛЯРИЯ »ПРОСЬВІТИ« у ЛЬВОВІ** (Ринок ч. 10.).

Лев Лопатиньский.

ЯБЛОЧНИКАР

комедия в 1 акті, опрацьована після нїмецкого.

Цїна 40 сот.

Набути можна в Ставропиґійскій книгарни у Львові.

Кашель!

Хто на него терпить, най уживає випробованих усмиряючих і смачних

Kaiser's Brust-Caramellen

740 нотар. потверджених сьвідоцтв стверджує певний успіх при **кашлю, хрипці, катарі і флеґмі.**

Пачка 20 і 40 сотиків. Правдиві лише з маркою охоронною »Три сосни«. Склади: **у Львові**: С. Гай, аптека; Зигм. Рукер, аптика; Петро Міколяш і Ска, дроґуерия; Якоб Байзер, аптика; О. ф. Вінклер і Син; Кароль Палевский, аптека; Ів. Пінелес; М. Лазовский аптика; Адольф Ашкенази, аптика під зол слоном; І. Піпес-Боратиньский, аптика; Антон Ербар; Едмунд Курпер, дроґуерия; Лев Калїер,аптика в **Бродах**: Иоахим Фрідман, апт. в **Миколаєві;** Зигм Ротенберґ, аптика в **Олеську**; Герм Енґлєндер в **Перемишлянах**: Мартин Собель в **Стрию**, Д. Роінґер апт в **Зборові;** Моріц Бібрінґ, апт. в **Станиславові**; Стан. Бурса, в **Коссві;** Юліян Новицкий. апт в **Печеніжині**; Е. Стенцель, апт. в **Коломиї;** Адольф Дуретер, апт. в **Бережанах;** Зигм. Ля дес, аптика в **Вишнївчику;** Володислав Наглїк окр. апт. в **Бережанах;** Б. Вальк, дроґуерия в **Станиславові;** І. Б. Лїнк. дроґ. в **Ярославі;** Е. Геллер в **Надвірні**; С. В. Лянґінґер в **Самборі**; Др. Юл. Франпос, апт. в **Тернополи;** Вільг. Ляндесберґ. апт. в **Бродах;** Здислав Завалкевич в **Камінці;** Г. М. Фішер апт. в **Станиславові;** Аптика під Білим Орлом В. Філїпка в **Н. Санчи;** Лавр. Цімерман маг. фарм в **Підволочисках;** Ігн. Гешелес, апт. в **Городну;** Ст. Фалїшевский. апт. в **Балигороді**.

Товариство взаїмного кредиту

„Днїстер“

стоварищенє зар. з обмеженою порукою у Львові (Ринок ч. 10)

приймає **вкладки** до опроцентованя на **4** прц. і оплачує за вкладчиків податок рентовий; для ощадженя коштів посилки можна присилати гроші чеками Щадниці почтової; вкладати може кождий, навіть і нечлени; на жаданє звертає ся вкладку кождого часу, навіть без виповідженя (за ескомтом).

ПОЗИЧКИ уділяє »Днїстер« своїм членам на 6 прц. сплату гіпотечних позичок розкладає ся до 15 лїт; при 30 ратах ½-річних виносить рата амортизацийна (на капітал і відсотки) **5%**; до позичок вимагає ся першої гіпотеки або доброї поруки.

На парцеляцию і купно більших обшарів треба звертати ся за позичками до »Днїстра«.

Членами можуть бути тілько члени обезпечені в »Днїстрі«.

Чистий зиск розділяє ся межи членів яко дивіденди від уділів і на добродійні цїли. — Дотепер уділив »Днїстер« на церкви, бурси, школи і т. д. **31.738 К.**

Стан фондів Товар. кредитов. „Днїстер“ 31/12 1904

Вкладки:	1,783.673 К.
Уділи членів:	133.117 К.
Ф. резервовий і ин.:	26 576 К.
Позички уділені:	1,616.402 К.
Цїнні папери:	123.627 К.
Льокациї:	169 456 К.
На рах. біжучім:	81.938 К.

Тутки і паперці СОКІЛ можна набувати в „Сокільскім Базарі“ у Львові і у всіх торговлях в краю.

Нова збірка новель
Евгена Мандичевского
п. з. „СУДЬБА“

стоїть брош. 1 К 60 с., в сецес. оправі 2 К 10, Замовляти в книгарні ім. Шевченка у Львові або у автора в Тернополї. (2—6)

Świat Słowiański.

Miesięcznik pod redakcyą

D-ra Feliksa Konecznego

poświęcony słowiaństwu i przeglądowi spraw słowiańskich, wychodzi z końcem każdego miesiąca w zeszytach 4 5 arkuszowych. Prenumerata całoroczna wraz z przesyłką pocztową wynosi 10 K, kwartalnie 2 K 50 h. **Administracya w księgarni Gebethnera i Spółki w Krakowie.**

За певну і добру льокацію

поручаємо:

4½% листи гіпотечні

4% листи гіпотечні

5% листи гіпотечні преміовані

4% листи Товариства кредитового земского

4% і 4½% листи Банку краєвого

4% позичку краєву

4% облїґациї пропінацийні

і всілякі ренти державні

Ті папери продаємо і купуємо по найточнїйшим курсї деннім.

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал акц.

БАНКУ Гіпотечного

Всї календарі і часописи можна набувати в »Сокільскім Базарі«

Розклад зелїзничих поїздів від 1. мая 1905. (Час середно-европейский).

о год.	Приходять до Львова (головний дворець):
6·00	з Кракова, Берлїна, Відня, Праги, Хирова
6·10	з Іцкан, Чорткова, Калуша, Керезмезе
7·20	з Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів
7·29	з Лавочного, Пешту, Борислава, Калуша
7·50	з Рави рускої, Сокаля
8·05	з Станиславова, Жидачева
8·15	з Самбора, М. Ляборча, Сянока, Хирова
8·18	з Яворова
8·50	з Кракова, Відня, Берлїна, Варшави, Праги
10·05	з Коломиї, Жидачева, Потутор, Керезмезе
10·35	з Ряшева, Лавочного, Калуша, Любачева
11·45	з Ярослава, Стрия, Борислава
11·55	з Підволочиск, Гусятина, Копичинець, Козови
1·30	**посп.** з Кракова, Берлїна, Відня, Праги, Н. Санча
1·40	**посп.** з Іцкан, Чорткова, Калуша, Заліщик, Кіц-
1·50	з Самбора, Ясла, Сянока, Івонича
2·30	**посп.** з Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів, Гри малова, Гусятина, Копичинець, Козови
3·45	з Стрия,
4·32	з Яворова
5·00	з Сокаля, Белзця, Любачева
5·25	з Кракова, Берлїна, Відня, Праги, Осьвенціма
5·45	з Іцкан, Жидачова, Калуша, Новоселиці
8·40	**посп.** з Кракова, Відня, Берлина, Праги, Івонича
9·10	з Іцкан, Чорткова, Потутор, Керезмезе
9·50	з Самбора, Хирова, Сянока, Ясла
9·20	з Кракова, Відня, Берлїна, Варшави, Праги
10·20	з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Копичинець, Заліщик, Скали, Іваня пустого, Гусятина
10·50	з Лавочного, Пешту, Калуша, Борислава,
12·20	**посп.** з Іцкан, Яс, Царгорода, Жидачева, Заліщик
2·31	**посп.** з Кракова, Берлїна, Варшави, Відня, Праги
	на дворець „Підзамче“
7·00	з Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів
2·15	**посп.** з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів,
5·15	з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Заліщик, Потутор, Іваня пустого, Скали, Гусятина, Грималова
10·02	з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Копичинець Чорткова, Заліщик, Іваня п., Скали, Гусятина

о год.	Відходять зі Львова (головний дворець):
6·15	до Іцкан, Яс, Потутор, Керезмезе, Чорткова
6·30	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Гусятина
6·55	до Яворова
7·30	до Лавочного, Пешту, Калуша, Борислава
8·25	**посп.** до Кракова, Відня, Берлїна, Праги,
8·35	до Кракова, Відня, Праги, Осьвенціма
9·00	до Самбора, Хирова Івонича, Н. Санча,
9·20	до Іцкан, Калуша, Потутор
10·55	до Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів, Делятина, Заліщик
11·10	до Белзця, Сокаля, Любачева
2·00	**посп.** до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Копичинець, Чорткова, Заліщик, Гусятина
2·40	**посп.** Іцкан, Потутор, Калуша, Чорткова, Керезмезе
2·50	**посп.** до Кракова, Відня, Берлїна, Праги
2·55	до Лавочного, Дрогобича, Калуша
4·10	до Ряшева, Любачева, Хирова.
4·20	до Самбора, Хирова, Сянока
5·50	до Коломиї, Жидачева,
5·58	до Яворова
6·25	до Лавочного, Пешту, Хирова, Борислава, Калуша
6·35	до Кракова, Відня, Берлина, Варшави, Праги,
7·20	до Рави рускої
9·00	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів
10·05	до Перемишля Хирова, Івонича
10·40	до Іцкан, Чорткова, Заліщик, Делятина, Сучави
10·55	до Самбора, Хирова, Закопаного
11·00	до Кракова Відня, Вроцлава, Варшави
11·05	до Підволочиск Іваня п., Скали, Гусятина, Потутор
11·10	до Стрия, Дрогобича, Борислава
12·45	**посп.** до Кракова, Відня, Берлїна, Варшави, Праги
2·51	**посп.** до Іцкан, Калуша
4·15	до Кракова, Відня, Вроцлава, Берлїна, Праги,
	з двірця „Підзамче“
6·43	до Підволочиск, Бродів, Київа, Одеси, Гусятина
11·15	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Потутор
2·13	**посп.** Підволочиск, Бродів, Київа, Одеси, Гусятина
9·23	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів

ЗАМІТКА: Час середно-европейский ріжнить ся від часу львівского о 36 мінут. а іменно 12 год. часу середно-европейского = 12. год. 36 мин. часу львівского. — Нічні години від 6. вечер до 5·59 рано обведено рамками. — Звичайні білети їзди як і всякі инші білети, ілюстровані провідники, розклади їзди і т. п. можна набувати в містовім бюрі ц. к. держ. зелїзниць, Пасаж Гавсмана ч. 9.

Видає і відповідає за редакцию: **Лев Лопатиньский.**

З друкарні В. А. Шийковского.